

*Е. В. Щепанський,
д. держ. упр., професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7404-3722>*

*Т. В. Терещенко,
к. е. н., доцент, декан факультету управління та економіки, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5748-2854>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.6.189

ІНСТИТУТ СТАРОСТИ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

*E. Shchepanskyi,
Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Department of Public Management
and Administration, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law
T. Tereshchenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Dean of the Faculty of Management and Economics,
Associate Professor of the Department of Public Management and Administration,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law*

THE INSTITUTE OF STAROSTA (HEADMAN) IN LOCAL SELF-GOVERNMENT OF UKRAINE: LEGAL AND MANAGEMENT ASPECTS

У статті досліджено інститут старости як відносно нової інституції в системі місцевого самоврядування, який виник в результаті процесів децентралізації і покликаний представляти інтереси громадян та налагоджувати необхідну комунікацію між громадою та органами місцевого самоврядування.

Визначено основні обов'язки старости як посадової особи, а саме: забезпечення представництва інтересів громади в органах місцевого самоврядування, участь у підготовці проєктів рішень ради та виконавчого комітету з питань, що стосуються старостинського округу, надання адміністративних послуг, прийом та передача документів до відповідних відділів, контроль за громадським порядком, організація та контроль за виконанням робіт з утримання інфраструктури тощо.

Систематизовано нормативно-правові акти, які визначають правовий статус старости. Доведено важливість розробки та дотримання у повсякденній діяльності старости локальних нормативно-правові актів, а саме: Положення про старосту та посадової інструкції.

З'ясовано, що у чинному законодавстві фактично не визначено функції старости, проте вони відображаються у повноваженнях старости, що закріплені у Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні", зокрема виділено представницьку, бюджетну, інформаційно-консультативну, контрольну, установчу та організаційну функції.

Обґрунтовано, що в сучасних умовах воєнного стану в Україні функціонування інституту старости у місцевому самоврядуванні України необхідно здійснювати у контексті синергетики, оскільки це дозволить зрозуміти механізми забезпечення розвитку та організації управління територіальними громадами в умовах сучасних викликів та загроз.

The formation of civil society in Ukraine is accompanied by the influence of various factors: citizens' distrust of state and local authorities, weak communication and interaction between them, the formal nature of interaction, etc. All this requires the formation of an appropriate connecting link, which would be aimed at ensuring real opportunities for the development of territorial communities. In this context, the institution of the starosta is a relatively new institution in the system of local self-government, which arose as a result of decentralization processes and is designed to represent the interests of citizens and establish the necessary communication between the community and local self-government bodies.

The main responsibilities of the starosta as an official have been determined, namely: ensuring the representation of the interests of the community in local self-government bodies, participating in the preparation of draft decisions of the council and the executive committee on issues related to the starosta district, providing administrative services, receiving and transferring documents to the relevant departments, monitoring public order, organizing and monitoring the implementation of infrastructure maintenance work, etc.

The normative and legal acts that determine the legal status of the headman are systematized. The importance of developing and adhering to local normative and legal acts in the daily activities of the headman is proven, namely: the Regulations on the headman and job descriptions.

It is found out that the current legislation does not actually define the functions of the headman, but they are reflected in the powers of the headman, which are enshrined in the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine", in particular, the representative, budgetary, information and advisory, control, constituent and organizational functions are highlighted.

It is substantiated that in the current conditions of martial law in Ukraine, the functioning of the headman institution in local self-government of Ukraine must be carried out in the context of synergy, since this will allow us to understand the mechanisms for ensuring the development and organization of management of territorial communities in the conditions of modern challenges and threats. Headmen of starosta districts play a key role in supporting the vital activity of communities, and the action of synergistic principles largely determines their work in crisis conditions.

Ключові слова: міське самоврядування, староста, старостинський округ, органи місцевого самоврядування, територіальна громада, публічне управління, синергетика, взаємодія, розвиток.

Key words: local government, starosta, starosta district, local government bodies, territorial community, public administration, synergy, interaction, development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування є запорукою забезпечення стійкості та безпеки в суспільстві в цілому. Важливими є пошуки та визначення такої організації системи органів місцевого самоврядування, принципів і методів їх діяльності, які, враховуючи самоврядні традиції, історичні особливості територіального розвитку України та світовий досвід, забезпечили б належний рівень послуг, що вони надають [1; 2].

Реформи, спрямовані на зміцнення та розвиток демократичних інститутів, є пріоритетом для країн перехідного типу. За останні роки в Україні зроблено важливі кроки до становлення місцевого самоврядування. У цей період змінилася не лише структура місцевого самоврядування, а й змінилося уявлення про статус і роль місцевого самоврядування. Реформа децентралізації, яка відбулась в Україні з метою розширення меж самостійності місцевого самоврядування, дозволила запропонувати новий інститут посадової особи місцевого самоврядування — інститут старости.

Інститут старости є важливим елементом системи місцевого самоврядування в нашій державі, особли-

во в умовах сучасних процесів децентралізації влади, а також в критичних умовах війни. Староста виступає як ключова посадова особа, яка представляє інтереси громадян відповідного старостинського округу в органах місцевого самоврядування та забезпечує зв'язок між громадою та місцевою владою, сприяючи розвитку й процвітання територіальної громади.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Ключові проблеми системи місцевого самоврядування, у тому числі, функціонування інституту старости входять до кола наукових інтересів таких фахівців як Алмаші І., Алмаші М., Баюк М., Дробуш І., Ковтун І., Косиця О., Литвиненко І., Панова І., Рижук І. та ін. Проте вважаємо за доцільне розглянути визначене питання у контексті сучасних викликів та загроз, перш за все, пов'язаних з війною в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основною метою цієї роботи є обґрунтування правових та управлінських аспектів інституту старости у місцевому самоврядуванні України в умовах сучасних викликів та загроз.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Упродовж тривалого часу існуюча в Україні система місцевого самоврядування не задовольняла потреби суспільства та інтереси відповідних територіальних громад. Функціонування місцевого самоврядування в більшості територіальних громад не забезпечувало умов для формування високого рівня добробуту населення, розвитку інфраструктури, прояву місцевих ініціатив, надання якісних і доступних адміністративних послуг тощо.

Реформа децентралізації, що доволі успішно реалізується в Україні, спрямована на посилення мотивації територіальних громад до розвитку на засадах самоорганізації та раціонального використання наявного ресурсного потенціалу. У вітчизняних реаліях це доволі складне завдання, особливо на сільських територіях, адже тут навіть зараз має місце деяка асиметрія демографічної структури, людський капітал відносно знецінений, а джерела та можливості для економічного розвитку обмежені. Тому, свого часу, було надзвичайно важливо реалізувати передачу відповідних "повноважень і функцій виконавчої влади органам місцевого самоврядування, максимально зберегти й закріпити права сільських громад щодо вирішення питань місцевого значення та зміцнити інституційні засади реалізації цих прав" [3]. Формування інституту старости відбувалось у контексті вирішення цього завдання.

Староста, залежно від завантаженості тими чи іншими повноваженнями, повинен керуватися низкою нормативно-правових актів, які регулюють різні сфери відносин. Відповідно до статті 7 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" "...правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування

визначається Конституцією України, законами України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про статус депутатів місцевих рад", "Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів", цим та іншими законами України" [4].

Таким чином, правовий статус старости включає в себе: порядок набуття відповідного статусу, повноваження і функції старости, правові гарантії реалізації його прав, а також обов'язки старости та види відповідальності. Нами систематизовано нормативно-правові акти, які визначають правовий статус старости (рис. 1). Варто зазначити, що в умовах воєнного стану діяльність старости може регулюватись нормами інших нормативно-правових актів, які передбачають відповідний правовий режим.

На нашу думку, важливе значення у повсякденній діяльності старости мають локальні нормативно-правові акти, а саме: Положення про старосту, яке затверджується рішенням відповідної місцевої ради та посадова інструкція. Хоча остання не є обов'язковим документом. Зокрема, Положення про старосту має на меті: захист старости від свавілля інших осіб; є інформативним документом для жителів старостинського округу (жители матимуть можливість обґрунтовано підійти до свого "вибору" старости); є "дорожньою картою" для старости (кандидатів на посаду старост) аби чітко і ясно розуміти повноваження старости, обов'язки, відповідальність тощо.

Інститут старости у сучасному форматі було запроваджено в 2015 році із набранням чинності Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" [5]. Інститут старости у місцевому самоврядуванні визначений цілою низкою нормативно-правових актів, перш за все: Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо вдосконалення правового регулювання інституту старости та його діяльності в умовах воєнного стану" [6; 7]. Основні його складові визначені у таблиці 1.

Звернемо увагу на те, що 17 липня 2024 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо вдосконалення правового регулювання інституту старости та його діяльності в умовах воєнного стану" [7]. Ці зміни спрямовані на вдосконалення правового регулювання інституту старости, зокрема, в умовах воєнного стану. Сам закон передбачає формування додаткових критеріїв для утворення старостинських округів, враховуючи щільність населення, що дозволяє зменшити мінімальну кількість жителів округу з 500 до 200 осіб.

На нашу думку, в сучасних умовах на особливу увагу заслуговують організаційно-управлінські аспекти роботи старости у громадах. Для прикладу, важливо визначитись з їхнім функціональним призначенням. Ключовими функціональними обов'язками старости виступає забезпечення представництва інтересів громади. Староста забезпечує представництво інтересів жителів свого округу в органах місцевого самоврядування, бере участь у підготовці проєктів рішень ради та виконавчого комітету, що стосуються його старостинсь-

Рис. 1. Систематизація нормативно-правових акти, які визначають правовий статус старости

Таблиця 1. Статус інституту старости у місцевому самоврядуванні

Складова	Зміст
Порядок призначення	староста затверджується у відповідному старостинському окрузі сільською, селищною, міською радою на строк її повноважень за пропозицією відповідного сільського, селищного, міського голови, що вноситься за результатами громадського обговорення
Юридичний статус	староста є посадовою особою місцевого самоврядування та входить до складу виконавчого комітету ради громади
Повноваження	староста виконує законодавчо визначені управлінські функції у межах свого старостинського округу
Взаємодія з місцевими органами влади	староста представляє інтереси громадян, сприяє розгляду їхніх звернень, бере участь у процесі формування бюджету громади
Термін повноважень	староста працює до завершення каденції місцевої ради, яка його призначила
Підзвітність	староста є відповідальним і підзвітним сільській, селищній, міській раді, підконтрольним сільському, селищному, міському голові

Джерело: сформовано на основі [6; 7].

кого округу. Зі свого боку, важливим питанням у роботі старости є якість та повнота адміністративних послуг. Староста сприяє наданню адміністративних послуг жителям округу, забезпечує прийом документів та передачу їх до відповідних органів. Важливим також є контроль за благоустроєм, адже староста відповідає за стан благоустрою на території округу, організовує та контролює виконання робіт з утримання інфраструктури.

Чинним законодавством визначені процедури взаємодії з органами місцевого самоврядування. По-перше, це стосується питання підзвітності та підконтрольності. Староста підзвітний раді громади та її виконавчому комітету, регулярно інформує про стан справ у своєму окрузі та про виконання покладених на нього обов'язків. По друге, — участь у засіданнях. Староста має право брати участь у засіданнях ради та виконавчого комітету з правом дорадчого голосу, що дозволяє представляти інтереси жителів округу при прийнятті важливих рішень.

Зауважимо, що у чинному законодавстві фактично не визначено функції старости, проте вони рельєфно прослідковуються з повноважень старости, визначених п.5 ст.54 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" [6]. Керуючись цим законом, погоджуємось з авторами [8; 9] щодо існування таких функцій старости як представницька, бюджетна, інформаційно-консультативна, контрольна, установча та організаційна (табл. 2.).

Ефективне виконання цих функцій старостою залежить від правових засобів забезпечення та захисту його прав та обов'язків, реалізації їх правового статусу, захисту та відновлення їх прав і свобод у разі порушення. Це є можливим при формуванні належних умов — гарантій. Гарантії діяльності старости — це низка заходів, передбачених законом для забезпечення ефективного виконання ними своїх посадових обов'язків. До правових гарантій належать гарантії непорушності повноважень старости та забезпечення умов здійснення цих по-

Таблиця 2. Функції старости

Функція	Зміст
Представницька	Староста представляє інтереси жителів свого округу у виконавчих органах ради об'єднаної територіальної громади, забезпечуючи зв'язок між громадою та місцевою владою
Бюджетна	Староста бере участь у підготовці проекту бюджету громади в частині, що стосується відповідного старостинського округу, сприяючи раціональному розподілу фінансових ресурсів
Інформаційно-консультативна	Староста інформує мешканців про рішення ради та виконавчих органів громади, а також доводить до відома ради пропозиції та думки жителів щодо питань місцевого значення
Контрольна	Він здійснює контроль за станом благоустрою, використанням та утриманням об'єктів комунальної власності на території свого округу, забезпечуючи належний рівень життєдіяльності громади
Установча	Староста сприяє створенню органів самоорганізації населення, залучаючи мешканців до активної участі в управлінні справами громади
Організаційна	Староста організовує громадські обговорення, збори та інші заходи, спрямовані на вирішення актуальних питань розвитку території та підвищення громадської активності

Джерело: сформовано на основі [8; 9].

вноважень, гарантії соціального захисту та охорони праці.

Система гарантій діяльності старости є важливим питанням вивчення науки конституційного права та публічного управління. В умовах відсічі збройній агресії РФ, коли органи місцевого самоврядування ведуть активну боротьбу з ворогом у всіх напрямках, особливого значення набуває узгодження правового статусу посадових осіб органів місцевого самоврядування, в тому числі старости.

Як показує аналіз наукової літератури, староста визнається найбільш наближеним до людей представником органів місцевого самоврядування. Староста — це лідер, якому місцеві жителі "надали підтримку, це нова посадова особа, нова інституція, запроваджена для того, щоб інтереси всіх жителів населених пунктів в об'єднаних територіальних громадах були враховані, щоб соціальні, побутові та інші потреби мешканців населених пунктів були задоволені, а проблеми місцевого значення вирішувалися швидко" та прозоро [10].

З першого дня на посаді старости громади повинні бачити його результативність, яка ґрунтується на професійності, певності, стратегічному баченні і активній громадянській позиції щодо забезпечення розвитку того чи іншого населеного пункту, орієнтованість на впровадження сучасних стандартів, методів й інструментів управління. Старости мають об'єднувати навколо себе місцевих жителів, аби кожен з них відчував свою причетність до питань становлення та розвитку територіальної громади [11, с. 9—11].

Зі свого боку, Дробуш І.В. вважає, що забезпечення представництва й захисту інтересів та потреб мешканців територіальних громад в органах місцевого самоврядування є надзвичайно важливим питанням, що, власне, може бути найбільш успішно реалізовано через запровадження саме "посади сільського старости, визнання його посадовою особою місцевого самоврядування та надання йому необхідних повноважень" [3, с. 48].

На нашу думку, для успішного виконання своїх обов'язків староста повинен володіти такими компетентностями:

- правові (знання та вміння застосовувати на практиці норми законодавства України, для належного виконання повноважень та дотримання правових норм);
- адміністративні (здатність організовувати роботу на території старостинського округу, координувати діяльність з виконавчими органами ради та забезпечувати надання адміністративних послуг населенню);
- стратегічні (стратегічне мислення дозволяє старості бачити перспективи розвитку громади, формувати довгострокові цілі та визначати шляхи їх досягнення. Це включає аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, оцінку ризиків та можливостей, а також прийняття обґрунтованих рішень для забезпечення сталого розвитку території старостинського округу);
- антикризові (староста повинен бути готовим оперативно реагувати на виклики та загрози, розробляти та впроваджувати антикризові заходи, що передбачає вміння швидко оцінювати ситуацію, приймати раціональні рішення в умовах турбулентності, координувати

дії різних служб та забезпечувати комунікацію з місцевим населенням);

- фінансові (участь у підготовці проєкту місцевого бюджету та контроль за ефективним використанням коштів на території округу);

- комунікативні (ефективна взаємодія з мешканцями, вміння вислуховувати їхні потреби та представляти інтереси громади у виконавчих органах ради);

- лідерські (сприяння утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організація загальних зборів, громадських слухань та інших форм участі громадян у вирішенні питань місцевого значення);

- контроль та моніторинг (здійснення контролю за станом благоустрою та використанням об'єктів комунальної власності на території округу, інформування голови громади та виконавчих органів про результати такого контролю);

- етичність та відповідальність (дотримання етичних норм, прозорість у діяльності та відповідальність перед громадою за свої дії чи бездіяльність).

Володіння цими компетентностями дозволить старості ефективно виконувати свої обов'язки та сприяти розвитку громади.

Переконані в тому, що дослідження управлінських аспектів функціонування інституту старости у місцевому самоврядуванні України необхідно здійснювати у контексті синергетики. Синергетика як наука про самоорганізацію складних систем дозволяє зрозуміти механізми забезпечення розвитку та організації управління територіальними громадами в умовах сучасних викликів та загроз [12]. Старости старостинських округів відіграють ключову роль у підтримці життєдіяльності громад, а дія синергетичних принципів значною мірою визначає їхню роботу в кризових умовах.

Для прикладу, в під час війни, у таких складних та динамічних системах як старостинський округ, особливо актуальною є дія принципів:

- нелінійності (пов'язаний з непередбачуваністю, варіативністю розвитку громади, причому навіть незначні зміни та рішення старости можуть призводити до масштабних наслідків, а один і той самий вплив може мати різні результати залежно від сформованого контексту. Наприклад, навіть невеликі ініціативи з організації волонтерської допомоги можуть значно посилити довіру мешканців громади, мобілізувати додаткові ресурси. При цьому важливо, щоб староста був гнучким і адаптивним);

- випадковості (постійні зміни ситуації в громадах (наплив переселенців, коливання постачання ресурсів, непередбачувані ризики та загрози безпеці та стійкості) змушують старосту бути готовим до швидкого реагування. У цьому контексті важливо виявляти та підтримувати позитивні ініціативи мешканців громади, які можуть посилити її стійкість, наприклад, організацію волонтерського руху, територіальної оборони тощо);

- резонансного впливу (якщо зовнішні (міжнародні, загальнонаціональні, регіональні) впливи співпадають з внутрішніми тенденціями розвитку громади, його ефективність значно зростає. Співпраця старости з місцевими активістами, волонтерами та міжнародними організаціями може значно посилити ефект від будь-

яких ініціатив, забезпечивши задоволення інтересів та потреб місцевих жителів);

— нестійкості (в умовах кризи громада як система стає нестійкою, але саме у таких умовах можуть виникати нові можливості та шляхи розвитку. Старости можуть використовувати нові методи, технології управління, наприклад, діджиталізація адміністративних послуг або створення кооперативів для підтримки економіки громади);

— ентропійного коридору (ентропія у громаді не повинна перевищувати критичну межу, оскільки це може призвести до її руйнування. Староста має утримувати громаду в стані контрольованої адаптації, не допускаючи надмірного хаосу. Наприклад, навіть за відсутності централізованого управління важливо зберігати чітку комунікацію, структуру координації допомоги, мобілізацію громадських ініціатив на місцях).

Отже, старости старостинських округів відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості та розвитку громад, особливо зараз, в умовах війни. Використання синергетичних принципів самоорганізації дозволяє їм: гнучко реагувати на зміни; використовувати випадкові події не як перешкоди та проблеми, а як можливості; посилювати корисні ініціативи; використовувати кризу як шанс для трансформації; забезпечувати контрольований порядок. Такий базис допомагає громадам не лише виживати, а й знаходити нові можливості для розвитку в надзвичайних умовах.

Ключовими проявами синергетичної концепції в організації управлінської діяльності старости є:

— посередництво та комунікація (старости виступають своєрідним посередником між громадянами населених пунктів старостинського округу та відповідними органами місцевого самоврядування, забезпечують ефективний обмін інформацією, що сприяє врахуванню потреб та інтересів усіх сторін);

— залученість до життя громади (старости сприяють створенню активної громади, яка взаємодіє, розширенню ролі громадян у процесі прийняття рішень та управлінні місцевими справами через реалізацію різних форм прямої демократії (підтримка місцевих ініціатив; загальні збори громадян; громадські слухання; громадські обговорення; консультації з громадськістю тощо), що підвищує рівень довіри та згуртованості в громадах старостинського округу);

— ініціювання та підтримка (ініціювання та координація проектів місцевого розвитку, орієнтованих на розбудову інфраструктури, підвищення рівня надання соціальних послуг, реалізацію культурних, освітніх тощо ініціатив, інтенсифікації економічного розвитку старостинського округу);

— стійкість громади (навіть зараз в умовах війни в Україні органи місцевого самоврядування у цілому, та старости старостинських округів зокрема, продовжують зберігати свою дієздатність. Практика показує, що "чим якісніше організоване місцеве самоврядування на територіях, тим стійкішими до зовнішніх викликів вони є" [13]).

Переконані в тому, що саме такі прояви синергетичної концепції самоорганізації в діяльності старости сприяють комплексному розвитку кожного конкретного старостинського округу.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Загалом, інститут старости відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного місцевого самоврядування, сприяючи тіснішій взаємодії між громадянами та органами влади, а також підвищенню якості надання адміністративних послуг на місцевому рівні. Запровадження в практику місцевого самоврядування в Україні та юридичне закріплення посади старости є ефективним рішенням, оскільки дозволяє скоротити дистанцію між громадянами та владою. Староста може стати найближчим до людей представником органів місцевого самоврядування, лідером, який допомагає представляти інтереси мешканців території (старостинського округу), на якій він проживає у територіальній громаді. При цьому саме староста покликаний представляти інтереси населення, виступати посередником між мешканцями даного населеного пункту та місцевою владою, демонструючи професіоналізм, ініціативу та стратегічне бачення розвитку населеного пункту.

Література:

1. Буханевич О.М., Ковтун І.Б., Терещенко Т.В. Об'єднана територіальна громада в сучасній системі місцевого самоврядування. Настільна книга старости об'єднаної територіальної громади. За заг. ред. О.О. Галус, І.Л. Литвиненко. Київ: ТОВ "ВБ "Фактор", 2018. 151 с.
2. Терещенко Т.В., Романова В.В. Староста як аттрактор економічного розвитку об'єднаної територіальної громади. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні: збірник тез VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 грудня 2018 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2018. 167 с. С. 65—68.
3. Дробуш І.В. Староста як нова організаційна форма місцевого самоврядування та його участь у реалізації соціальної функції. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 10-2. Том 1. С. 48—51.
4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 03.03.2025р.).
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 09 лютого 2017 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 03.03.2025р.).
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2025 р.) (дата звернення: 03.03.2025 р.).
7. Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо вдосконалення правового регулювання інституту старост та його діяльності в умовах воєнного стану: Закон України від 17 липня 2024 року № 3870-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3870-20#Text> (дата звернення: 03.03.2025 р.).
8. Косиця О.О. Наукові погляди на роль старости в системі місцевого самоврядування. Науковий вісник

Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 79 (2). С. 69—74.

9. Панова І.Ю. Правовий статус старости як виборної посадової особи місцевого самоврядування. Часопис Київського Університету права. 2018. № 2. С. 101—106.

10. Алмаші І.М., Алмаші М.М. Староста в реалізації права на місцеве самоврядування: окремі аспекти законодавчого регулювання. Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". Т. 29 / голов. ред. Ю. В. Цуркан-Сайфуліна; МОН України, НУ "ОЮА". Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2021. С. 10—18.

11. Становлення інституту старости: перші кроки: науково-практичний посібник. За заг. ред. М.І. Баюка. Хмельницький: ПП "Мельник А.А.". 2017. 225 с.

12. Ковтун І.Б., Терещенко Т.В. Теоретичні аспекти формування економічного потенціалу територіальної громади: синергетичний аспект. Science, Technologies, Innovations. 2021. № 3 (19) Р. 3—9.

13. Як функціонує інститут старост в Україні. Дослідження. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування URL: https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82761.html (дата звернення: 03.03.2025р.).

References:

1. Bukhanevych, O.M. Kovtun, I.B. and Tereschenko, T.V. (2018), *Ob'iednana terytorial'na hromada v suchasniy systemi mistsevoho samovriaduvannya. Nastil'na knyha starosty ob'iednanoi terytorial'noi hromady* [United territorial community in the modern system of local self-government. Desk book of the headman of a united territorial community], TOV "VB "Faktor", Kyiv, Ukraine.

2. Tereschenko, T.V. and Romanova, V.V. (2018), "The headman as an attractor of the economic development of a united territorial community", *Stanovlennia ta rozvytok mistsevoho samovriaduvannya v Ukraini: zbirnyk tez VII Vseukrains'koi zaочноi nauково-praktychnoi konferentsii* [Establishment and development of local self-government in Ukraine: collection of theses of the VII All-Ukrainian correspondence scientific and practical conference], Khmel'nyts'kyj universytet upravlinnia ta prava, Khmel'nyts'kyj, Ukraine, pp. 65—68.

3. Drobush, I.V. (2014), "The headman as a new organizational form of local self-government and its participation in the implementation of a social function", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Yurysprudentsiia, vol. 10-2, no. 1, pp. 48—51.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On Service in Bodies of Local Self-Government", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (Accessed 03.03.2025).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On the voluntary unification of territorial communities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (Accessed 03.03.2025).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine", available

at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 03.03.2025).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On amendments to the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" regarding the improvement of the legal regulation of the headman institute and its activities under martial law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3870-20#Text> (Accessed 03.03.2025).

8. Kosytsia, O.O. (2023), "Scientific views on the role of the headman in the system of local self-government", *Naukovyj visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu*. Seria: Pravo, vol. 79 (2), pp. 69—74.

9. Panova, I.Yu. (2018), "The legal status of the headman as an elected official of local self-government", *Chasopys Kyivs'koho Universytetu prava*, vol. 2, pp. 101—106.

10. Almashi, I.M. and Almashi, M.M. (2021), "The headman in the implementation of the right to local self-government: certain aspects of legislative regulation", *Naukovi pratsi Natsional'noho universytetu "Odes'ka iurydychna akademiia"*, vol. 29, pp. 10—18.

11. Baiuk, M.I. (2017), *Stanovlennia instytutu starosty: pershi kroky* [The formation of the headman institute: first steps], Khmel'nyts'kyj, Ukraine.

12. Kovtun, I.B. and Tereschenko, T.V. (2021), "Theoretical aspects of the formation of economic potential territorial community: a synergistic aspect", *Science, Technologies, Innovations*, vol. 3 (19), pp. 3—9.

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2022), "How the institution of elders functions in Ukraine. Research", available at: https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82761.html (Accessed 03.03.2025).

Стаття надійшла до редакції 06.03.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663